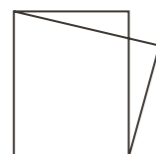

Louise Klinge: Relationskompetence

Aarhus Universitetsforlag, 2018, 72 sider

Anmeldt af Gro Helledatter Jacobsen, adjunkt, ph.d., Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet

Bogen *Relationskompetence* er en del af Aarhus Universitetsforlags serie 'Pædagogisk rækkevidde', som udgives i samarbejde med Danmarks Lærerforening og Frie Skolers Lærerforening. Bogen er, som de øvrige i serien, på 72 små sider. Det er et fint format, der vurderes at leve op til seriens mål om at imødekomme travle, men fagligt interesserede, læreres ønske om at holde sig ajour med ny forskning på en overskuelig måde.

Louise Klinge beskrives af forlaget som en af "Danmarks førende pædagogiske forskere" og har udgivet adskillige bøger og artikler om relationskompetence på baggrund af sin ph.d.-afhandling fra 2016. Bogen forekommer at levere en dækkende formidling heraf. Fordelt på seks kapitler beskriver den, hvad relationskompetence er, og hvordan den ser ud; hvordan det ser ud, når lærere ikke udviser relationskompetence, og hvordan den kan styrkes. Det sker gennem præsentation af faglige pointer fra Klin-

ges forskning samt adskillige konkrete praksiseksempler. Eksemplerne tager form af fortællinger, som dels stammer fra Klinges egen undervisningserfaring i folkeskolen og dels fra observationer fra hendes ph.d. Der synes at være en lille overvægt af negative fortællinger, som altså illustrerer, hvordan det ser ud, når lærere ikke handler relationskompetent.

Det er en vigtig pointe hos Klinge, at alle mennesker er relationskompetente, og at ingen er det hele tiden. Målet er altså ikke at opdele lærere i relationskompetente og -inkompetente, men at øge forekomsten af relationskompetente handlinger i skolen. Lærere skal ikke bare relatere til eleverne, men relatere professionelt, hvilket "bidrager positivt til en klasses læringsfællesskab og til hvert enkelt barns trivsel og udvikling" (s. 9). Med dette mål kan det altså se ud til, at der er tale om et ret bredt og omfattende fænomen. Klinge fortæller da også, at hun i arbejdet med sin ph.d. nåede frem til 194 centrale pointer om

relationskompetence. De mange pointer har hun sammenfattet i tre grundlæggende kendetegn på relationskompetence: afstemmere, understøttelse af elevens psykologiske behov samt omsorgsetiske handlinger.

De tre kendetegn på relationskompetence er ifølge Klinge observerbare, og hun forbinder dem med konkrete eksempler. Fx beskriver hun, hvordan rolige bevægelser, at sætte sig i øjenhøjde med barnet eller at lægge en hånd på barnets skulder kan ses som afstemmere, som læreren kan bruge for at opnå psykologisk afstemning med det enkelte barn eller den enkelte klasse. Ligeledes beskriver hun, hvordan fx for lange forklaringer eller et vredt tonefald medfører fejlafstemninger, der er præget af utryghed og mistillid.

Det er en styrke ved bogen, at de faglige begreber relateres til konkrete og detaljerede eksempler. Praksiseksemplerne gør det tydeligt for læseren,

hvilke situationer der er vellykkede, og hvilke der ikke er. Med andre ord tydeliggør eksemplerne, hvorfor det ikke fremmer børns læring og trivsel, når deres lærere råber ad dem, nedgør dem eller underkender deres forsøg på at trøste og hjælpe kammerater, mens god stemning, kram, smil og opmuntring fungerer bedre.

Bogen leverer et vigtigt bidrag til skolens praksis, idet den giver ansvar og handlemuligheder tilbage til læreren. I de sidste årtier har der været en udbredt tendens til at se problemer hos børn og deres forældre som årsag til udfordringer i skolen – jf. den udbredte debat om 'curlingforældre' og forældredeterminisme og om, hvordan mistrivsel og 'lave præstationer' skyldes individuelle børns diagnoser, kulturelle baggrund, opdragelse osv. Set i det lys er det befriende, at der her fokuseres på, hvad lærere bør og kan gøre i klasserummet for at møde børnene på en ordentlig og værdig måde. Det er positivt set fra

et børneperspektiv, idet ingen børn kan være tjent med en hverdag, der er præget af skældud og nedvurderinger. Det er også positivt set fra et lærerperspektiv, da det beskrives, hvordan lærere faktisk har handlemuligheder i forhold til udfordrede børn og klasser. Hermed gives mulighed for at reducere den afmagt, lærere kan ende i, hvis alle udfordringer ses som noget, børn har med i rygsækken hjemmefra. Bogens fokus på relationskompetence giver dermed lærere mulighed for at opnå større værdighed og handlemuligheder som professionelle. Der er dog også en faldgrube ved det store fokus på lærerens handlinger. Det minutiøse og detaljerede blik på læreren kan virke individualiserende. Selvom det nævnes, at strukturelle forhold som fx manglende forberedelsestid spiller ind på lærerens mulighed for at udøve relationskompetence, ligger bogens fokus overvejende på den enkelte lærers handlinger. Eksempelvis foreslår Klinge, at lærere videofilmes og

observeres, så de kan opnå viden om, hvordan de kan forbedre deres relationskompetence.

Denne indvending hænger sammen med en anden uklarhed ved bogen. Klinge beskriver overbevisende, hvordan undervisning præget af fravær af relationskompetente handlinger ser ud. Men skyldes fravær af relationskompetente handlinger, at lærere mangler viden om, at (i Klinges vokabular) afstemmere, understøttelse af elevens psykologiske behov samt omsorgsetik bidrager til elevers og klassers læring og trivsel? Eller skyldes et fravær af relationskompetente handlinger snarere andre – eksempelvis strukturelle – forhold? Med andre ord: Kan det være rigtigt, at uddannede lærere ikke ved, at fx god stemning, opmuntring og positive forventninger bidrager til børns læring og trivsel?

I bogen synes det at være en antagelse, at dét, lærere mangler, er psykologiske begreber for, hvad der virker i relationer mellem lærere og børn. I det afsluttende kapitel "Relationskompetence kan styrkes" gennemgås syv overvejende psykologisk orienterede betingelser for at styrke relationskompetence. Fx skal lærerens psykologiske behov være dækkede, hun skal fokusere på positive emotioner, og hun skal mentalisere.

Læreren skal også have viden om børn og læreprocesser – herunder om "børns almenmenneskelige træk og behov [...] Det betyder, at lærere ud over deres didaktiske og pædagogiske viden blandt andet skal have kendskab til udviklingspsykologi, neuropsykologi og motivationsforskning" (s. 61). Her vil pædagogik- og didaktikinteresserede læsere måske savne en mere specifik

uddybning af, hvad det er for en viden om børn og deres læreprocesser, der mangler i didaktik og pædagogik, og hvorfor disse fag skal suppleres med fx neuropsykologi.

Generelt er bogen en god introduktion til Klinges begreb om relationskompetence, og de mange praktiske eksempler, der forbindes med teoretiske begreber, gør den læsevenlig og overskuelig. Den kan derfor anbefales til læsere, der ønsker en lettilgængelig og praksisrelateret introduktion til Klinges forskning. Det skal dog nævnes, at det synes at være en specifik, psykologisk forståelse, der her præsenteres, snarere end et overordnet bud på, hvordan det kan ændres, at nogle børn oplever for megen skældud og for lidt værdighed og tryk i skolen. ♦

Æstetik og pædagogik

Martin Blok Johansen (Red.)

Hvad er æstetik, hvad er pædagogik – og hvordan er forholdet mellem dem? Det er omdrejningspunktet for denne antologi.

Æstetik indgår som væsentligt element i meget pædagogisk arbejde. Derfor må forholdet mellem æstetik og pædagogik altid hvile på kritisk diskussion. En sådan diskussion tages i denne antologi, der bidrager med ny forskningsbaseret viden på området.

Med bidrag af:

Dorthe Jørgensen, Peter Østergaard Andersen, Hansjörg Hohr, Ole Morsing, Frederik Pio, Niels Lehmann, Helene Illeris, Ulrika von Schantz, Catrine Björck, Karsten Arvedsen, Martin Blok Johansen, Lissi Thrane & Kirstine Thrane, Lea Ringskou & Jacob Noer Ahm, Anne Petersen, Bo Allesøe Christensen og Thessa Jensen.

akademisk.dk
facebook.com/akademiskforlagegmont

